

Volumul IX, Numărul 16 / 2007

ISSN 1454-9980

Obiect și metodă în științele economice și de management

(pag. 15-20)

Octavian JABA

Volume IX, Issue 1 (16) / 2007

**Cross-cultural
Management
Journal**

OBIECT ȘI METODĂ ÎN ȘTIINȚELE ECONOMICE ȘI DE MANAGEMENT

Octavian JABA

Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" Iași

Rezumat

În articol încercăm să argumentăm necesitatea ca toate disciplinele economice de învățământ să-și precizeze încă de la începutul dezvoltării conținutului, obiectul de studiu și cercetare, precum și metoda sau metodele folosite. De asemenea, este important să se arate dacă disciplina în cauză este o parte sau un modul dintr-o știință de bază, care se impune a fi prezentată în mod distinct.

În modul acesta se va reuși să se realizeze un plus de rigoare și de claritate în prezentarea cunoștințelor, precum și evitarea suprapunerilor și interferențelor cu alte discipline. Se arată și maniera după care trebuie prezentat domeniul și obiectul de cercetare, precum și metoda sau metodele folosite.

1. Obiectul și domeniul de studiu și cercetare ale unei științe sau discipline științifice

Știința reprezintă o acumulare de cunoștințe obținute pe calea generalizării și sintetizării experienței umane dintr-un domeniu de activitate practică.

În general, orice știință cuprinde un ansamblu de date verificate și sistematizate, un complex de abstracții (noțiuni, concepte, categorii, reguli, principii, legi) și o metodă, care reprezintă modul concret de cercetare a obiectului studiat. Dezvoltarea unei științe este influențată de o gamă largă de factori, cum ar fi: nevoile existențiale și de supraviețuire a ființei umane, cerințele producției materiale, practica social-istorică, caracteristicile sistemului social-economic ș.a.

Toate științele sunt necesare și utile societății umane deoarece ne asigură informațiile referitoare la **elementele acțiunii sociale**: despre

obiectul, mijloacele și condițiile acțiunii, despre modul de organizare și planificare a etapelor acțiunii, despre rezultatele pozitive sau negative ce se pot obține, asupra riscurilor pe care le implică acțiunile umane etc.

Fiecare știință specială (particulară) are ca scop studierea, explicarea și dezvăluirea unor părți (domenii) ale lumii înconjurătoare și a legilor particulare care reglementează desfășurarea fenomenelor și proceselor din aceste domenii.

În orice domeniu al cunoașterii se poate vorbi de existența mai multor științe. Astfel, în economie se utilizează sintagma "*științe economice*" în care se încadrează, spre exemplu: *economia întreprinderii, statistica, contabilitatea, finanțele, economia politică* etc. Această realitate a stat la baza adoptării denumirii de "facultate de științe economice", existentă la ora actuală în unele universități din țara noastră.

În domeniul științelor economice, ca și în celelalte științe, se face distincție între așa-zisele

științe fundamentale (de bază) și **științele particulare** (speciale sau specifice).

O știință economică este considerată fundamentală pe baza a cel puțin două criterii: are un rol metodologic esențial pentru celelalte științe deoarece elaborează un sistem de noțiuni, teorii, metode și legi ce sunt folosite de celelalte științe în abordarea concretă a obiectului lor specific de studiu și cercetare; are un aport esențial în procesul educațional de formare și pregătire a unor specialiști în diferitele ramuri ale activității practice. Acest al doilea argument derivă în fapt din primul, deoarece pentru înțelegerea și însușirea științelor particulare, care fac apel la științele fundamentale, este necesar să fie studiate și însușite, mai întâi, acestea din urmă.

Dintre științele economice considerate fundamentale fac parte: *statistica, economia politică, economia întreprinderii, bazele contabilității* etc. Dacă ne referim la statistică, spre exemplu, toate științele fac apel la metodele statistice, deoarece ele reprezintă instrumente foarte importante pentru știința contemporană. Statistica utilizează analiza cantitativă pentru a pune în evidență legități și a obține concluzii de existență sau calitate pe baza legăturii care există între aspectele cantitative și cele calitative ale fenomenelor. Folosirea pe scară largă a metodei statistice în cercetările științifice se datorează faptului că legitatea statistică obiectivă constituie un aspect comun tuturor domeniilor realității în care intervine relația de dependență dintre comportarea obiectului individual și comportarea ansamblurilor mari.

Un interes larg în spațiul țărilor din Europa Occidentală îl are economia întreprinderii, și în special în Franța, Spania, Germania, Belgia, Elveția ș.a. **Economia întreprinderii** este o știință fundamentală care respectă cele două criterii menționate, ea studiind întreprinderea, considerată ca o organizație ce are misiunea de a produce bunuri și/sau servicii, sub aspectul raporturilor între scopurile pe care firma le urmărește și mijloacele puse în operă pentru a le realiza, prin intermediul funcționării și alegerilor (opțiunilor) sale [4]. Întreprinderea este studiată în globalitatea ei, cu toate funcțiunile sale (comercială, cercetare-dezvoltare, producție, financiar-contabilă, de personal), de aici rezultând caracterul fundamental al economiei întreprinderii deoarece oferă baze de plecare pentru celelalte științe economice concrete

(particulare). Din punct de vedere al învățământului, economia întreprinderii ușurează înțelegerea mai bună și mai profundă de către cei implicați în procesul educațional economic a cunoștințelor de la celelalte științe economice. Pot fi aduse și multe alte argumente în vederea susținerii importanței și caracterului fundamental al economiei întreprinderii, cum ar fi, spre exemplu, faptul că întreprinderea este agentul economic fundamental creator de bogăție în cadrul unei națiuni. Din aceste motive întreprinderea trebuie studiată în învățământul superior economic în toată complexitatea ei, punând-o în rândul opțiunilor prioritare.

Științele particulare (speciale sau specifice) sunt acele științe care studiază domenii distincte, particulare, ale realității, așa cum sunt, spre exemplu, marketingul turismului, managementul producției, contabilitatea în comerț ș.a. Cunoștințele referitoare la un anumit domeniu al realității formează o știință particulară (specială) numai în măsura elaborării, pe baza identificării și formulării principiilor și legilor proprii, a uneia sau mai multor teorii, organic legate, care reunesc aceste cunoștințe, precum și a modului de a cerceta realitatea (metodologia).

Revenind la tema acestui articol, trebuie să se facă distincție între o știință independentă și o disciplină științifică.

O știință economică independentă trebuie să aibă un obiect propriu de cercetare și o metodă sau un sistem metodologic adecvat pentru studierea și analiza faptelor, fenomenelor și proceselor ce constituie obiectul ei de cercetare.

Obiectul unei științe economice este constituit dintr-o anumită categorie de fenomene, procese, fapte, relații, manifestări sau obiecte pe care le studiază și cercetează știința considerată dintr-un anumit punct de vedere pentru a stabili relații între fenomene sau procese și cauzele lor, raporturi invariabile, legități și teorii, principii, în scopul cunoașterii, stăpânirii, perfecționării sau înlăturării lor.

O **disciplină științifică** reprezintă o parte dintr-o știință fundamentală (de bază), care a luat o dezvoltare deosebită, atât sub aspect teoretic, cât și aplicativ, în special. Asemenea discipline s-au desprins din științele de bază devenind materii de studiu și cercetare distincte. Uneori aceste discipline sunt denumite științe, întrucât obiectul lor de studiu și cercetare s-a delimitat clar de știința “mamă” și au o metodă

și un sistem metodologic adecvat și adaptat obiectului lor de cercetare. Multe din disciplinele științifice existente în prezent au apărut și din necesități educaționale și de formare a unor specialiști prin sistemul de învățământ universitar și preuniversitar. La ora actuală în învățământul superior economic, planurile de învățământ existente pentru diferitele specializări cuprind numeroase discipline științifice, astfel: studiul comportamentului consumatorului, comportament organizațional, logistica industrială, etica în afaceri etc., dacă avem în vedere specializarea managementul firmei și cea de marketing, spre exemplu.

În general, științele economice cuprind un ansamblu coerent de cunoștințe referitoare la totalitatea activităților umane legate de producție, repartiție, schimb și consum al bunurilor și serviciilor.

Problema obiectului unei științe sau a unei discipline științifice de orice natură trebuie să dea răspunsuri la diferite întrebări, cum ar fi: Ce anume se studiază în cadrul unui domeniu dat? Ce legi, principii și teorii? Ce căi și modalități de acțiune sunt necesare pentru a atinge anumite obiective? În ce relații de condiționare se află diferitele activități care se desfășoară în domeniul respectiv sau între agenții, actorii sau obiectele atrași/atrase în sfera activităților respective? Ce procese și fenomene au loc în domeniul investigat? etc.

Este recomandat ca obiectul unei științe economice și în general al oricărei științe să poată fi exprimat în mod cât mai sintetic, apoi aspectele principale urmărite să fie redade mai în detaliu. De exemplu: "Obiectul contabilității reprezintă ansamblul mișcărilor de valori exprimate în etalon bănesc, desfășurate într-o entitate economico-socială, inclusiv raporturile economico-juridice care afectează patrimoniul acesteia" [1]. La fel pentru economia întreprinderii: știința economiei întreprinderii are ca obiect de studiu economia, organizarea, funcționarea și gestiunea întreprinderii din punctul de vedere al raporturilor între scopurile (obiectivele) pe care firma le urmărește și mijloacele puse în operă pentru a le realiza prin intermediul funcționării și alegerilor (opțiunilor) sale [2]. Termenul de economie provine de la grecescul *oikonomia* care înseamnă administrarea casei, arta de a reduce cheltuielile în gestiunea bunurilor sale.

Adeesea, atunci când se abordează problema obiectului unei științe se fac referiri și la domeniul în care obiectul se încadrează. **Domeniul** de cercetare al unei științe este dat de sfera de activitate la care se referă, aceasta putând fi simplă sau complexă. În ultimă instanță **logica cercetării obiectului** unei științe sau discipline trebuie să urmeze următoarea filieră: **domeniul** (foarte sintetic) – **obiectul** (sintetic) – **aspectele și problemele concrete** (în detaliu). Însă nu întotdeauna domeniul de studiu și cercetare poate fi delimitat de obiectul cercetării științei sau disciplinei analizate, ele suprapunându-se. Referindu-ne din nou la economia întreprinderii, câmpul de studiu și cercetare este domeniul **microeconomic** axat pe întreprindere privită ca agent economic fundamental creator de valoare adăugată (de bogăție) în cadrul unei națiuni, cu toate aspectele de organizare și funcționare eficientă. Este evident că microeconomia este un domeniu foarte larg de cercetare deoarece el intră în preocuparea și a finanțelor întreprinderii, managementului, economiei politice, contabilității etc. Va fi necesar să se precizeze obiectul concret de cercetare, precum și aspectele și problemele de detaliu referitoare la obiect.

În ceea ce privește managementul există o știință a managementului, în general, și discipline sau științe de management specifice sau particulare. Știința managementului general are ca obiect de studiu și cercetare procesele și relațiile de management cu cel mai înalt grad de generalitate, care apar și se dezvoltă la diferite nivele ale activității economice și sociale desfășurate de oameni. Procesele de management se concretizează în punerea în mișcare a funcțiilor managementului: previziunea, organizarea, coordonarea, antrenarea și control-evaluarea. Relațiile de management se definesc ca ansamblul raporturilor ce se stabilesc între elementele componente ale unui sistem, precum și între acestea și componentele altor sisteme în procesele de previziune, organizare, coordonare, antrenare și control-evaluare ce au loc la nivelul sistemelor economice [6].

Din punct de vedere al domeniului de cercetare și al întinderii în spațiu știința managementului economic se poate diviza în următoarele tipuri:

a) management internațional;

- b) managementul dezvoltării macroeconomice;
- c) managementul dezvoltării ramurilor economice;
- d) managementul dezvoltării regionale sau locale;
- e) managementul firmei (nivel microeconomic).

Sub aspect structural, dacă avem în vedere clasificarea activităților din economia națională (C.A.E.N.), toate aceste activități pot constitui domenii de studiu și cercetare ale managementului, astfel: *management în industria alimentară, management în construcții, management în transporturi, management în industria chimică, managementul sănătății, management în poștă și telecomunicații, management comercial, managementul culturii, managementul serviciilor, management public, management în învățământ etc.*

Menționăm faptul că în învățământul superior economic activitățile grupate în sfera producției materiale se studiază în cadrul unei discipline globale denumită managementul producției industriale. Pe un plan și mai general, în țările dezvoltate activitățile de producție, concretizate în bunuri materiale, precum și activitățile umane care iau forma serviciilor ca urmare a efectuării unor operații (spitale, bănci, poștă etc.) sunt tratate în cadrul unei discipline de învățământ denumită managementul producției și operațiilor, accentul fiind pus însă pe problemele referitoare la producție.

Sub aspect funcțional există discipline specifice de management, cum sunt: managementul inovației, managementul resurselor tehnologice, managementul resurselor umane, managementul cercetării-dezvoltării, managementul financiar, managementul comercial, managementul logistic, managementul cunoștințelor, managementul riscului etc.

Știința managementului întreprinderii este o componentă specifică a științei managementului, cea mai importantă și cea mai dezvoltată, având ca obiect de studiu și cercetare procesele și relațiile de management din cadrul firmei. *Se apreciază că managementul firmei este o știință sau o disciplină economică de sinteză care are un caracter multidisciplinar* [6]. Reprezintă o știință economică deoarece folosește o serie de noțiuni, concepte, metode și teorii de la numeroase discipline economice,

astfel: economie politică, analiza economică, finanțe, organizare etc. Pe de altă parte managementul firmei are un caracter multidisciplinar întrucât integrează în conținutul său noțiuni, principii și metode aparținând sociologiei, psihologiei, matematicii, statisticii, științelor juridice și altor științe. Sfera de studiu și cercetare a managementului firmei este domeniul microeconomic, adică cel al întreprinderilor sub aspectul proceselor și relațiilor de management.

2. Metoda de cercetare în științele economice

În general, metoda unei științe arată modul de abordare, de cercetare a **obiectivului** studiat, indicând calea de urmat pentru a dobândi noi cunoștințe în domeniul respectiv. Metoda unei științe indică modul cum trebuie abordat obiectul pentru a se obține despre el cunoștințe autentice; ea reprezintă o înlănțuire logică de concepte și un mijloc de reflectare a realității.

În dicționare metoda este definită utilizând mai multe accepțiuni, după cum urmează: mod de a proceda, procedeu sau ansamblu de procedee folosite în vederea cunoașterii; cale (procedeu, ansamblu sau succesiune de procedee) folosită în vederea obținerii unui rezultat; este echivalentă cu noțiunea mai largă de metodologie [5]. De asemenea, metoda mai este definită ca traseul rațional al spiritului pentru a ajunge la cunoașterea sau la demonstrarea unui adevăr; ansamblu ordonat de o manieră logică de principii, reguli și etape care permit ajungerea la un rezultat; este echivalentă cu noțiunile de tehnică sau procedeu [3]. Observăm că noțiunea de metodă este în mare măsură echivalentă cu cea de procedeu, ele definindu-se una prin cealaltă.

La baza procesului de cunoaștere a realității, după Immanuel Kant, stau patru componente fundamentale: *metoda, măsurarea (cuantificarea), intelectul și experiența* [1].

Scopul final al unei metode eficiente este intervenția activă a subiectului asupra obiectului pentru cunoașterea, stăpânirea și perfecționarea sau transformarea lui.

Metodologia sau sistemul metodologic al unei științe reflectă sistemul celor mai generale *noțiuni, concepte, metode, procedee, instrumente, principii, teorii, reguli și legi* ale

realității obiective din domeniul ei de cercetare. Termenul de metodologie este, deci, o noțiune de maximă generalitate teoretică pentru orice știință. Se apreciază că metodologia de cercetare are un caracter normativ, fiind alcătuită dintr-un ansamblu de principii teoretice, alcătuiind baza teoretică a disciplinei respective, precum și dintr-un ansamblu de metode și tehnici de culegere a datelor, din metode și tehnici de prelucrare cantitativă a datelor, urmate de o serie de procedee logice de analiză și generalizare care pot conduce la construcția unei teorii [7].

Însă, în vederea obținerii unor cunoștințe complete privind obiectul de cercetare este necesară cooperarea mai multor metode de cercetare, îmbinarea mai multor direcții de abordare. Din aceste motive, între metodologia, metodele și procedeele unei științe există un raport complex de dependență. Se consideră că între metodologia unei științe și diferitele metode și procedee cu care se operează există raportul dintre întreg și părți, diferitele metode utilizate reprezentând părți sau componente ale metodologiei științei respective. Datorită faptului că orice știință utilizează un ansamblu coerent de noțiuni, metode, procedee, instrumente, principii, teorii și legi se spune că toate acestea formează un sistem metodologic, căruia i se pot aplica abordările din teoria sistemelor. Procedeele reprezintă un mijloc, o metodă practică de a face ceva pentru a obține un rezultat [3]. Procedeele mai sunt definite în felul următor: fel, mod de a acționa pentru realizarea unui scop; mod sistematic de executare a unei operații sau a unui proces prin folosirea unei anumite metode [5].

De asemenea, între metodă și procedeele și instrumentele corespunzătoare ce o compun există o relație de dependență ce exprimă legătura între teorie și practică, dintre aspectul ideal și cel material al cunoașterii. Activitatea practică este sursa și punctul de plecare al teoriei, iar **procedeele materiale** (tehnice sau tehnologice) de cercetare a obiectului, precum și **procedeele generale ale cunoașterii științifice** de examinare și judecare a fenomenelor și proceselor sunt o continuare a metodei, sunt instrumente practice de realizare a intenției teoretice cuprinse în metodă și îndreptate asupra obiectului. Facem precizarea că procedeele materiale (tehnice sau tehnologice) este utilizat de către științele naturii și în special de către

științele tehnice sub forma cercetărilor experimentale de laborator sau a stațiilor pilot.

Și în domeniul științelor economice se poate folosi metoda experimentală sub forma **experimentului economic** pentru cercetarea unor fenomene și procese de organizare și gestiune din cadrul firmelor, în scopul perfecționării lor sau pentru introducerea unor noi forme și metode de organizare și de gestiune economică. Ca exemplu poate fi dat experimentarea introducerii în țara noastră a taxei pe valoarea adăugată, înainte de a fi generalizată în întreaga economie.

Sistemul metodologic al științelor economice și de management, precum și al științelor în general, cuprinde următoarele elemente:

- a) un ansamblu de abstracții sau de elemente teoretice;
- b) definițiile, principiile, legile și teoriile științifice;
- c) un ansamblu de metode și procedee concrete de cercetare, cu caracter general sau specific.

a) În scopul dezvăluirii și explicării fenomenelor din domeniul ei de cercetare, orice știință operează cu un ansamblu de elemente teoretice cum sunt: noțiunile (termenii), conceptele și categoriile, toate acestea alcătuiind formele logice ale științei respective. Dacă avem în vedere economia întreprinderii, spre exemplu, sunt noțiuni: conceptul de întreprindere, gestiune, structură organizatorică, holding, finalitatea întreprinderii, capacitatea de producție etc.

b) Sunt instrumente ale sistemului metodologic definițiile, principiile, legile și teoriile științifice, care au rolul de a da rigoare, precizie și obiectivitate cunoștințelor științifice, pentru a putea face distincție între adevăr și neadevăr, între real și ireal.

c) Metodele și procedeele folosite de către științele economice sunt multiple și foarte diverse. Aceste metode pot fi clasificate în două categorii: *metode și procedee specifice sau proprii științei respective și metode și procedee comune tuturor științelor* [1]. Fiecare știință economică și de management are metode și procedee specifice. De exemplu, în știința managementului sunt metode specifice: metoda Electre, metoda arborelui de decizie, metoda SWOT, metoda portofoliilor de activitate ș.a.

Există o gamă largă de metode și procedee generale, valabile tuturor științelor, astfel: metoda inductivă și metoda deductivă, metodele statistice, metodele matematice, metoda experimentală, modelarea matematică, simularea, observația, comparația, clasificarea, analiza și sinteza, documentarea, metoda tipologică, analiza sistemică ș.a. Toate aceste metode, cât și altele cu caracter general, sunt folosite și de către științele economice în studierea și analiza obiectului lor de cercetare.

Trebuie să menționăm faptul că toate științele reprezintă și logică aplicată. Aceasta înseamnă că ele trebuie să-și orânduiască noțiunile, teoriile, principiile și legile într-o succesiune adecvată, atât din punct de vedere istoric, cât și sub aspect logic. Se va impune prezentarea pe scurt a evoluției în timp a științei sau disciplinei respective, menționându-se aportul adus de către diferiți cercetători pe plan teoretic sau practic.

3. Concluzii

La finalul acestui material încercăm să formulăm câteva orientări în abordarea obiectului și metodei de cercetare de către științele economice și de management.

În primul rând, orice știință economică sau disciplină științifică cu caracter economic și de management trebuie încă de la început să-și precizeze domeniul în care se situează și obiectul de studiu și cercetare. Așa după cum s-a precizat, **domeniul** se va indica în mod foarte sintetic, iar **obiectul de studiu și cercetare** se va formula cât mai clar și sintetic (una sau două fraze), fiind urmat apoi de o dezvoltare a principalelor aspecte legate de obiect. Acest mod de abordare a prezentării cunoștințelor unei discipline științifice sau ale unei științe este indicat, în special, pentru materiile care se predau în învățământul superior economic la diferitele specializări în scopul evitării suprapunerilor și interferențelor. Dacă fiecare disciplină își va preciza obiectul de studiu și principalele aspecte urmărite vor fi ușor de sesizat interferențele, pentru a putea fi înlăturate și a eficientiza astfel procesul de învățământ.

În ceea ce privește metoda de studiu și de cercetare, la fiecare disciplină va trebui să se precizeze dacă există o metodă specifică sau proprie, urmată de prezentarea în detaliu a acesteia, atunci când ea este prezentă. Se vor prezenta apoi principalele metode folosite aparținând altor științe, indicându-se problemele ce pot fi rezolvate cu ajutorul lor și modul de utilizare.

Bibliografie

1. Horomnea, E., *Bazele contabilității – Concepte și aplicații*, vol.1, Ed. Sedcom Libris, Iași, 2004.
2. Jaba, O., Niță, V., *Economia și gestiunea întreprinderii*, vol.1, Ed. Universității "Al.I.Cuza" Iași, 2003.
3. * * * *Le Petit Larousse en couleurs*, Larousse, 1995.
4. Marchensnay, Michel, *Economie d'entreprise*, Eyrolles, Paris, 1992.
5. * * * *Mic dicționar enciclopedic*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1978.
6. Nicolescu, O., *Management*, Ed. Didactică și Pedagogică R.A., București, 1992.
7. Zaiț, D., Spalanzani, Alain, *Cercetarea în economie și management*, Editura Economică, București, 2006.